

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. XI. De Societate in animalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

2. Dissolvitur Societas primò, mutuo consensu, seu renuntiatione. Secundò, finito tempore designato. Tertio, finito negotio. Quarto, morte civili. Quintò, morte naturali: quæ omnia, nitidiorè stylo, sed subobscuris verbis, sic Textus, l. Verum, §. ult. ff. pro Socio, completur: Societas solvitur ex Personis, ex Rebus, ex Volumine, ex Actione.

Mutuo consensu.

3. Rectè nam Res, per quas nascitur, per easdem dissolvitur. Quod si unus ex Sociis incidit in amentiam, non dissolvitur Societas, nec ejus Curator renuntiare potest, nisi in casibus, in quibus socius ille, si fuisset sanus, potuisset. Quare in hoc casu continuare omnino socii debent Societatem, & lucrum dividere cum Curatore amentis. Vide l. ult. c. pro Socio.

4. Quid, si quis ex sociis renuntiet, aliis invitis?

Respondeo: Tunc damnum, quod fortè ex tali renuntiatione subsequetur, ad ipsos solum spectabit: si verò nihilominus sequatur lucrum, illud erit commune aliis, nam ipse, quantum est ex parte sua, jam cessit luti Societatis, subivitque prædictam obligationem restituendi id, quod sociorum interest, si non fuisset renuntiatum ante tempus.

5. Sunt tamen quatuor casus, in quibus licet, aliis invitis, socius renuntiet. Primò, si ei pacta non servantur nam, *Frangenti fidem, merito fides frangitur*. Secundò, si socii sint ei injuriosi, vel damnosi, ita, ut prudentis arbitrio non sint tolerandi. Tertio, si cesset spes lucrum percipiendi ex negotiatione suscepta. Quarto, si socius debeat Reipublicæ causa abesse, nec commodè, vel aliis, vel sociis, suas committere partes possit.

Finito Tempore designato.

6. Merito: Quia ad tempus ulterius non se extendebat conventio, & obligatio, ut dicitur in l. ult. c. actiones, §. Item si alius, ff. pro Socio. Semper intellige, nisi tacito, vel expresse consensu sociorum innovetur, seu continuetur Societas, quia tunc novus censetur advenire contractus.

Finito Negotio.

7. Et id etiam merito; ad illud enim dumtaxat se extendebat, ut supponimus, Societas: Finiri etiam negotium censetur, si totum capitale, imò si magna ejus pars casu pereat, vel ita putetur, ut aptum non sit ad negotium, quale esset frumentum, si eo modo vitaretur, ut amplius humano usui non esset idoneum. Finiri etiam negotium censetur, l. Verum, ff. pro Socio, §. Solvitur, Inst. de Societate. si in agro à sociis excolendo, & disceditur auctoritate publica, Ecclesiastica. Idem dic, si socius non potest contribuere, promissam pecuniam, vel promissam operam, ut si incidisset in pauperiam, vel in agnitionem, vel in carcerem fuisset conjectus, vel ejus bona fuissent publicata, vel quid simile.

Morte Civili.

8. Si quis ex sociis civiliter moriatur, ceteri Societatem l. ult. c. solvitur. Lege Mol. d. 414. num. 9. junct. ad l. 9. Censetur autem Mors Civilis pro hac re triplex.

Primò, Cessio Bonorum.

9. Secundò, Maxima, aut media capitis diminutio, §. cit. solvitur, Inst. de Societate, id est, vel deportatio. l. Verum, §. ult. ff. pro Socio, in insulam cum amissione libertatis, vel solum deportatio in Insulam, Bonacina, d. 3. de contr. 9. 6. punc. ult. m. 4. asserit, finiri Societatem capitis diminutione, quam dicit esse exilium, unde pro eodem accipit exilium absolute acceptum, & deportationem in Insulam, id, quod aliis, qui Textus Civiles §. 1. & 2. Inst. de capitis diminutione, legent, judicandum relinquo.

10. Tertio denique, censetur capitis diminutio solemniter, l. Verum, §. ult. ff. pro Socio, professio in Religione,

de qua lege Molinam, d. 9. Bonac. d. 13. de contr. 9. 6. p. 1. n. 4. aliòque ab ipsis citatos.

Morte naturali.

11. Morte item naturali unus ex sociis (etiam si non confocii remaneant) finitur Societas, quia conjunctio non separatim fuit conventio (nisi tamen contrarium pacto firmatum fuerit) ita committitur Doctores, de praerog. quæ affert Delugo d. 30. de Inst. 7. Unde sequitur, ciegatem non transire ad heredem defuncti.

12. Quid, si affuerit pactum, ut ad heredes transiret Societas, at non ibidem remanerent, quod heredes defuncti? Sed quid, si pactum, ut transiret ad heredes, iamento firmatum sit?

Respondeo: Qui docent juramentum confirmare contractus, affirmant, ejusmodi pactum juramentum obligare heredem ad proseguendam Societatem, quia heredes tenent servare contractus defuncti. Ita Molina d. 414. n. 6. Mol. l. 2. cap. 2. §. n. 6. At nos, qui docuimus l. 3. in Deul. c. 3. §. 4. à juramento non confirmari contractus, debemus tradere hanc obligationem ab herede defuncti, ut excludit Valachus apud eundem Mol. l. c. quia juramentum pactum non validat actum à lute interdictum, & prohibent.

CAPVT XI.

De Societate in Animalibus.

1. Si primò, tradas alicui tot oves, v. g. ut statuto tempore det tibi earum pretium; Si secundo, eadem tradas, ut ipse fructum ab iis accipiat, solummodo pro tempore; Si tertio, ut custodiat eas, data illi parte fructuum pro dictam custodiam compenset, non celebras, teste Mol. d. 411. n. 2. & 3. contractum societatis; nam potius est contractus venditi; Secundus est locati; Tertius est simulatus. Verum, erit contractus Societatis, si tu oves, & alter verò operam, seu industriam conferat, vel, si utroque contribuat æqualem partem industriæ, & parum numerum ovium, vel in æqualem, &c. & fructus inde percepti (id est, lana, lac, foetus) sint dividendi, sive Arithmeticè, id est, æqualiter, sive Geometricè, id est, ad proportionem ejus, quod à singulis collatum est, hic, inquam, est contractus Societatis, & de eo multa dicta sunt in precedentibus capitulis, in quibus tractatum est de Societate in universum, & pro majori tamen ejus explicatione:

2. Inquires primò: An hic modus Societatis Animalium sit licitus? Ego confingo tibi mille oves, tu, si quæ pereat, compleas numerum ex fructibus, & tuque idem operam correspondenter æstimabiliari usus confingam ovium, atque in fine singulorum annorum fructus præstiterum ovium, id est, lac, lana, & pars remanens farinam, & dantur inter me, & inter te?

Respondeo: Ut proponitur, non est hic contractus licitus, quia clarè non servatur æqualitas. Nam propter prudentes, & pii negotiatores, ut effugiant injustitiam de Animalia non stent cum periculo in manu alterius, v. g. Pastoris, semper solent addere alium contractum allocationis, solvendo ex ipsa parte fructuum percipientium aliquid proportionatum ipsi Pastori assicurantur in hoc fere modum: Confingo tibi mille oves, tu appones industriam & assicures mihi, te traditum eundem numerum ovium æqualis bonitatis, nam ex fructibus percipientium compenso tantum onus, quod suscipis. Adde etiam, solent alius contractus, quo mihi assicuret Pastor aliquod locum, sive sex, sive decem, sive plus, minùve pro centenario, vel prudentis viri arbitrium, modo superius, c. 3. §. 3. factis replicato de Societate cum tribus contractibus.

3. Inquires secundo: Cum in hoc contractu solemus tractio Societatis æstimari Animalia, ne deinde contraventione sit in iis reddendis; Inquires, inquam, cur tunc non dicatur sit potius contractus Venditionis, quam Societatis?

Respondeo: quia esto, æstimatio aliquando faciat venditionem, aliquando tamen non facit, ut pater in dote quæ potest ab uxore viro tradi, interdum per æstimationem facientem venditionem, interdum vero per æstimationem non facientem venditionem. Facit venditionem æstimatio, quando res dotalis æstimatur, ut marito tradatur, tanquam vendita eo pretio. Non facit venditionem, quando res æstimatur solum, ut sciatur valor rei dotalis, ita ut si pereat, & fiat exterior culpa viri constet ad quid teneatur vir in casu restitutionis. Quoniam igitur in casu nostro æstimantur animalia solum, ut sciatur quid, & quantum in fine anni sit restituendum, ideo non est contractus venditionis, nam si æstimatio eorumdem animalium fieret, ut illa tanquam vendita eo pretio, traderentur Pastori, esset quidem contractus venditionis, at consequenter non pertineret ad hunc locum, sed ad tractatum de venditione, & emptione.

4. Inquires tertiò: An Socius, præscindendo à contractu asscurationis, sed in vim solius contractus Societatis, obligetur in fine anni, puta temporis designati pro Societate, restituere prædicta animalia æstimata per æstimationem non facientem venditionem, restituere, inquam, obligetur juxta valorem æstimationis, factæ initio anni, an juxta valorem æstimationis, quæ sit in fine anni? Mille oves, v.g. valent initio anni centum aureis, at in fine anni ob magnam illarum penuriam valebunt ducentis aureis, vel propter abundantiam valebunt minoris, v.g. aureis quinquaginta, socius recipiens, debetne reddere oves valentes centum aureis, an verò ducentis, vel quinquaginta?

Respondeo: Cum in mero contractu Societatis (nam nunc præscindis ab alio pacto) supra docuimus animalia remanere in dominio apponentis, si in fine anni crescit vel decrevit eorum valor, ipsi apponenti crescit, atque decrevit, unde juxta æstimationem, quæ sit in fine anni, debet restituere is, qui ea recepit, & solum illa prior æstimatio inserviet, ut si culpa recipientis, animalia perierint, vel deteriora evaserint, compensetur illud, quod erit justè compensandum.

5. Instas: In contractu Societatis, si pecuniæ valor crescat, non crescit pro apponente illam, sed pro omnibus sociis, ergo pari modo idem dicendum erit, si crescat valor animalium: Conferat, v.g. Petrus centum ex auro, valentia centum & decem argenteos si finita Societate contingat aures illos pluris valere, v.g. centum & viginti, Petrus non habebit pro suo capitali collato, nisi tot aures, quot ascendunt ad centum, & decem argenteos nam alii decem erunt dividendi, utpote lucrum commune sociis, ita igitur in animalibus.

Respondeo, pro doctrina ejus, quod assumitur, & pro responsione ad paritatem, quæ inducitur, sunt hic beneficia distinguenda, quæ tribus dictis ego, claritatis gratiâ, proferam.

6. Dico primò: Si crescat valor pecuniæ collatæ ab uno ex sociis, antequam ea ad merces comparandas expendatur, vel antequam misceatur, ita cum cæteris pecuniis Societatis, ut discerni nequeat, ille est Dominus hujus valoris, qui eam contulit, quia ipse habet illius dominium, & consequenter, & ipsi crescit, & decrevit, & juxta hunc valorem in fine Societatis eidem erit pecunia restituenda.

7. Dico secundò: Si crescat idem valor, postquam comparatæ sunt merces, vel postquam pecunia mista ita est cum cæteris pecuniis sociorum, ut discerni nequeat, incrementi hujus sunt Domini omnes socii, quia ipsi simul habent dominium illarum mercium, & pecuniarum; quare ex æquo est dividenda, esto, prius propter pactum Societatis initio initum, debeat extrahi, & reddi apponenti tanta pecunia, quantum apposuit, secundum illum valorem, de quo numero præcedenti, dictum est.

8. Dico tertiò, hinc fieri, ut magna sit disparitas inter animalia, & pecuniam, quando hæc, vel illa conservatur, animalium enim semper Dominus est is, qui

Pars III.

ea apponit, at pecuniæ non ita: nam, ut dictum est, postquam merces comparatæ sunt, & pecuniæ sunt cum cæteris admixtæ, pertinent ad totam Societatem; non est igitur mirum, si incrementum harum, ut vult Bonac. d. 3. de contr. q. 6. p. 3. n. 3. & p. 5. num. 8. pertineat ad lucrum sociorum omnium modo, quo dictum est, non verò incrementum animalium.

CAPUT XII.

De partitione, quam debent exhibere Fratres, mortuo Patre, quæ assimilatur Divisioni, quæ fit ratione Societatis.

1. *Ivre novo, l. 1. Si liberis, C. de collationibus, Amb. ex Ieslam, C. Eodem titulo, Auth. de Triente, & semisse, §. Illud quoque, Coll. 3.* statuitur, ut filii suo Patri succedere volentes, adducant ad partitionem communem, quæ acceperunt à Patre vivente, quod certè similitudinem, quam præ se fert contractus Societatis, nam ideo hic sequentem regulam breviter habet:

2. Omnes descendentes legitimi, quibus debetur legitima (nam propterea includuntur etiam legitimi, imò etiam adoptati, non autem illegitimi, quia his legitima non debetur) sive masculi, sive femina, sive sint in Patris potestate, sive jam emancipati, volentes succedere Patri, vel Matri (quoad volentes succedere Avo, vel Avia, vide apud mox num. 3. citandos.) Filii, inquam, volentes succedere parentibus decedentibus testatis, vel non testatis, tenentur conferre ea, quæ habuerunt ex bonis dicti Patris, vel Matris viventium, ut scilicet ex iis in communi adductis, tanquam ex uno cumulo, fiat justa partitio inter ipsos fratres, sororesque. At verò ascendentes, ut est Pater, Mater, Avus, Avia, quando succedunt filiis, vel Nepotibus defunctis, non tenentur conferre ea, quæ habuerunt à filiis, vel nepotibus viventibus. Ratio Regulæ tunc intelligitur, cum cognoscatur radix, cur facienda sit inter prædictos fratres dicta collatio. Ea autem est, quia omnibus filiis debetur post parentum mortem æqua legitima. Quando ergo parens ante suam mortem aliquid alicui ex filiis tradit, præsumitur, nisi aliud exprimat, vel tacite ex conjecturis colligatur, dare illud in computum legitimæ, quam post mortem suam illis debet. Ne ergo frater, plus habeat de legitima, quam alii, inde est, ut illud debeat in commune adduci, & æquè dividi. Quoniam igitur, quando filii dant aliquid Patri, vel Matri, vel suis ascendentibus, non præsumuntur dare in compensationem legitimæ, cum ascendens censetur mortuus, antequam moriatur descendens, sed dare præsumatur per meram donationem, idest illa non sunt à Patre conferenda, quia, quæ simpliciter donantur, & liberaliter, in commune non conferuntur, nam propterea, nec ipse filius ea, quæ accipit à Patre liberaliter, & non in compensationem legitimæ obligatur ad conferendum, eo modo, quo à nobis, in lib. 5. Decalog. cap. 4. §. 2. à num. 3. pluribus explicatum est.

3. Nepotes, quando vel mediatè, vel immediatè succedunt Avia, qui, & quatenus debeant conferre, habes apud Molinam, d. 257. Ant. Gom. in l. Tauri 39. num. 37. Tusch. tom. 1. à concl. 416. Valq. in opuscul. de test. cap. 7. §. 2. d. 14. Bonac. d. 3. de contr. q. 6. p. 7. §. unic. n. 2. v. Sed modò aliòsque.

4. Quæ ratione autem dignosci queat, parentes dedisse aliquid liberaliter, vel in compensationem legitimæ, adeoque conferendum, duæ sunt regulæ, quas attuli in lib. Decal. loc. cit. illas, & ab illis deductas illationes, inde pete.